

Syötteen vesihuoltolaitoksen taksojen muutos

YHTV 21.09.2022 § 64

Valmistelija

Tekninen johtaja Janne Karhu, 040 544 3219
Vesilaitoksen johtaja Juho Niemelä

Syötteen vesi- ja viemärlaitos vastaa Syötteen matkailualueen vesihuollosta. Vesilaitoksen asiakasmäärä on noin 800 ja viemärlaitoksen noin 860. Vuosittain laskutettavat vesi- ja jätevesimäärät ovat kumpikin vajaa 50 000m³.

Viimeaikojen voimakas uudisrakentaminen Syötteellä on lisännyt liittyjiä sekä kasvattanut vedenkäyttöä sekä puhdistettavan jäteveden määrää. Tulojen lisääntymisen lisäksi myös investointitarve ja päivittäinen rakentajapalvelu sekä käyttökustannukset ovat nousseet.

Viime vuosina toimintaa on kehitetty monipuolisesti ja Pudasjärven kaupunki on investoinut Syötteen vesi- ja viemärlaitoksen kehittämiseen mm. saneeraamalla puhdistamo, uudistamalla pumppaamoiden automaatiota sekä rakentamalla käyttöhuippuja tasoittavaa tasausallasta. Kaikkia investointeja ei ole voitu toteuttaa vesilaitoksen omalla tulorahoituksella. Vuodesta 2018 lähtien laitoksen käyttötalouden tulos on ollut positiivinen, toimintakatteen ollessa vuoden 2020 tilinpäätöksessä 126 589€ ja vuoden 2021 tilinpäätöksessä 381 592€. Toimintakatteen paraneminen on paljolti aiheutunut uusista liittymistä kertyneistä liittymistuloista, jotka voidaan mieltää takaisinmaksuna aikaisemmin tehdyistä investoinneista.

Seuraavassa referoitu Vesilaitosyhdistyksen, vesihuoltolaitoksen maksuja koskevaa ohjeistusta julkaisusarja 67.

Vesihuoltolaissa (119/2001) säädetään vesihuoltolaitosten maksuista. Vesihuoltolakia muutettiin vuonna 2014 (laki vesihuoltolain muuttamisesta 681/2014). Muutoksen tavoitteena on varmistaa turvallisten ja kohtuuhintaisten vesihuoltopalvelujen saatavuus, sekä parantaa hulevesien hallintaa. Vesihuoltolaitosten maksujen osalta merkittävimmät muutokset ovat korostus investointien rahoittamisesta vesimaksuilla kerätyillä varoilla (18 §), sekä aikaisempaa voimakkaampi painotus muiden kuin käyttömaksujen asettamisesta erisuuriksi alueilla, joilla palvelujen tuottamisen kustannukset poikkeavat toisistaan (19 §). (Vesihuoltolakiopas, 2015).

Kunnallisen vesihuoltolaitoksen hinnoittelusta päättää kunnan johtosäännössä määrätty toimielin. Kuntalain (410/2015) 14 §:n mukaan kunnanvaltuuston on kuitenkin määrättävä kunnallisen laitoksen palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista. Hinnoittelua ohjaa myös omistajan tuloutuspolitiikka, joka asettaa tavoitteet laitoksen taloudelliselle tulokselle vaikuttaen sitä kautta maksujen tasoon.

Vesihuoltopalvelujen hinnoittelua ohjaavat yleisperiaatteet tulevat lainsäädännöstä, pääasiassa vesihuoltolaista ja kilpailulaista.

Vesihuoltopalvelujen yleiset hinnoitteluperiaatteet:

- Kustannusvastaavuus
- Kohtuullinen tuotto sijoitetulle pääomalle
- Maksuperusteiden läpinäkyvyys
- Maksujen kohtuullisuus ja tasapuolisuus
- Ohjausperiaate
- Maksujen ymmärrettävyys
- Maksujen ennakoitavuus

Vesihuoltolain 18 §:n mukaan vesihuollon ja huleveden viemäröinnin maksujen tulee olla sellaiset, että niillä katetaan vesihuoltolaitoksen kustannukset sekä uus- ja korvausinvestoinnit. Kustannusvastaavuus periaatteen keskeinen tavoite on turvata vesilaitoksen taloudelliset toimintaedellytykset niin lyhyellä kuin pitkällä tähtäimellä.

Kustannusvastaavuus tarkoittaa että lyhyen tähtäimen näkökulmasta laki edellyttää maksutasoa, joka on riittävä kattamaan kaikki vesihuoltopalvelujen tuottamisen vuosittaiset kustannukset. Pitkän tähtäimen toimintaedellytysten näkökulmasta oleellista on käyttöömaisuuden kunnosta huolehtiminen riittävän investointitason kautta.

Syötteen jätevedenpuhdistamon uudistaminen on välttämätön lähitulevaisuuden investointi. Vesihuoltolain mukaan taksojen tason tulee peilautua laitoksen pitkän tähtäimen investointitarpeiden ja kunnossapidon tason kustannuksiin.

Vesihuoltolain 18 §:n mukaan vesihuoltolaitoksen perimiin maksuihin saa sisältyä enintään kohtuullinen tuotto sijoitetulle pääomalle.

Vaikka vesihuoltolaitostoiminnan keskeiset tavoitteet ovat ei-taloudelliset, kohtuullisen tuoton tarjoaminen on välttämätöntä toiminnan tarvitseman rahoituksen varmistamiseksi.

Vesihuoltolain 18 § edellyttää maksuilta kohtuullisuutta ja tasapuolisuutta. Kohtuullisuutta arvioitaessa tulisi kiinnittää huomiota vesihuollon eri maksuista muodostuvaan kokonaisuuteen. Tasapuolisuuden vaatimus tarkoittaa, että eri asiakkaita, asiakasryhmiä tai kunnan eri alueita ei perusteettomasti aseteta toisistaan poikkeavaan asemaan. Tehdyn taksatarkastelun perusteella voidaan todeta, että Syötteen laitoksen jäteveden perusmaksu on alueellista keskiarvoa merkittävästi alhaisempi ja toisaalta jäteveden käyttömaksu on alueellista keskiarvoa merkittävästi korkeampi. Käytännössä tämä tarkoittaa että maksupaine kohdistuu erityisesti tasaisesti enemmän vettä käyttäville vakituisille asukkaille. Taksavertailu on esitetty kokousasian oheismateriaalina.

Syötteen laitoksen taksat on hyväksytty viimeksi 1.1.2019. Toimintaympäristö on muutoksessa ja edellyttää muutoksia hinnastoon.

Periaatteita hinnaston muutokseen:

- Kaikkia liittyjiä palvelevia investointeja varten ei kerätä erillistä kertaluontoista maksua, vaan niiden kustannukset katetaan kaikilta liittyjiltä perittävillä perus- ja käyttömaksuilla poistojen kautta.
- Tuloslaskelman menoerät katetaan vuosittaisilla jatkuvilla maksuilla, eli perus- ja käyttömaksuilla.
- suositus on, että tulevaisuudessa vesihuoltolaitokset keräisivät 50 % tuloistaan perusmaksulla ja 50 % käyttömaksulla. 50/50 suhde säilyttää riittävän kannustimen vastuulliselle vedenkäytölle, mutta heijastaa nykyistä paremmin vesihuollon kustannusrakennetta ja rahoitustarpeita

50/50 suhteeseen ei ole tarkoituksenmukaista siirtyä kerralla, vaan muutos tulee toteuttaa vaiheittain kohtuullisella aikajänteellä. Maksurakennetta voidaan säätää kohti tavoitetasoa esimerkiksi hinnaston normaalien tarkistusten yhteydessä. Maksurakenteen muuttaminen ei itsessään saa vaikuttaa asiakkaalta perittävien vesimaksujen kokonaistason mutta tulevilla investointitarpeilla on todennäköisesti kokonaistason korottava vaikutus.

Teknisen johtajan esitys

Käydään keskustelua taksojen määräytymisen perusteista ja tavoiteaikataulusta.

Yhteisövaliokunnan ohjausesitys

Kuultiin esittely ja käytiin keskustelua. Ohjausesityksenään yhteisövaliokunta toteaa, että maksurakennetta on syytä säätää kohti yleisesti hyväksikäsitettävää tavoitetasoa ja kaikkien käyttäjien tasapuolisuutta, kohtuullisessa ajassa, hinnaston normaalien tarkistusten yhteydessä ja varautua samalla tuleviin investointeihin.

KH 14.02.2023 § 53

1126/00.01.00.00.10/2022

Valmistelija

Tekninen johtaja Janne Karhu, 040 544 3219
Vesilaitoksen johtaja Juho Niemelä

Tekniset ja ympäristöpalvelut on teetättänyt Syötteen vesihuoltolaitoksen taloustilanteen ja taksarakenteen tarkastelun. Tarkastelun on toteuttanut Vesi-Hox Oy. Toimeksiantoon sisältyi nykyisen taloustilanteen tarkastelu, taloustilanteen tarkastelu pitkällä aikavälillä sekä toimenpidesuosituksien tilanteen uudistamiseksi. Tarkasteluraportti on valmistunut 15.1.2023 ja on esitetty asialistan oheismateriaalina.

Muutoksen tavoitteena on muuttaa taksarakenteen vastaamaan paremmin vesihuoltolain periaatteita ja varautua tuleviin isoihin investointeihin. Selvityksen perusteella nykyisten maksujen tuoma rahoitus ei riitä uudessa tilanteessa kaikkien vesihuoltotoiminnan investointi- ja käyttömenojen kattamiseen vesihuoltolain edellyttämällä tavalla.

Suositus on, että tulevaisuudessa vesihuoltolaitokset keräisivät 50 % tuloistaan perusmaksulla ja 50 % käyttömaksulla. 50/50 suhde säilyttää riittävän kannustimen vastuulliselle vedenkäytölle, mutta heijastaa nykyistä paremmin vesihuollon kustannusrakennetta ja rahoitustarpeita

Tämän hetkellä vuonna 2013 käyttöön otetulla taksarakenteella (edellinen hintojen muutos 2019) viemärlaitoksen toimintatuotoista noin 15% muodostuu perusmaksuista ja 85% käyttömaksuista, joten taksarakenteen muutokset kohdistetaan voimakkaammin viemärlaitokseen. Vastaavasti puhtasvesipuolella toimintatuottojen suhde on 60% perusmaksuista ja 40% käyttömaksuista.

Perusmaksun määräytymisperusteen lähtökohta on kiinteistön liittymästä laitokselle aiheutuvien kiinteiden kustannusten kattaminen. Kiinteät kustannukset syntyvät vesihuoltojärjestelmien ja toimitusvalmiuden ylläpidosta ja ne on katettava riippumatta siitä paljonko asiakkaat käyttävät vettä.

Käyttömaksun määrätymisperuste on vesihuoltolaitoksen muuttuvien kustannusten kattaminen, sekä kiinteiden kustannusten siltä osin kun niitä ei kateta perusmaksulla. Muuttuvilla kustannuksilla tarkoitetaan kustannuksia, jotka riippuvat suoraan käytetystä veden määrästä. Näitä ovat osa materiaali- ja palvelukuluista, esimerkiksi veden käsittelyprosesseista ja pumppauksesta aiheutuvat energia- ja kemikaalikustannukset. Muuttuvat kustannukset muodostavat noin 20 % keskimääräisen vesihuoltolaitoksen kokonaiskustannuksista.

Kiinteistön kerrosala kuvastaa kiinteistön asukasmäärää ja sitä kautta kiinteistön potentiaalista vedenkulutusta. Potentiaalinen vedenkulutus vaikuttaa vesihuoltolaitoksen kokonaiskapasiteetin suuruuteen ja sitä kautta sen ylläpitämisestä syntyvien kiinteiden kustannusten tasoon. Kiinteistökohtainen perusmaksu on siten perusteltua määrittää osittain kerrosalaan perustuen.

Selvityksessä on tarkasteltu vesihuoltolaitoksen nykyistä taloustilannetta sekä tehty arvio vuosien 2024 – 2027 rahoitustarpeista. Syötteen vesihuoltolaitoksen toiminnan ja investointien rahavirta (TIR) on nykyisinkin muutamia kymmeniä tuhansia euroja negatiivinen, mikä merkitsee sitä, että Pudasjärven kaupunki on omistajana joutunut rahoittamaan sen verran vesihuoltolaitoksensa toimintaa.

Vuosien 2024 – 2027 taloustilannetta on tarkasteltu kahdessa eri vaihtoehdossa VE1 ja VE2. Kummassakin vesihuoltolaitoksen toiminnan laajuus on sama myydyin vesimäärän, lasketun jätevesimäärän, käyttökustannusten, investointien ja liittyjämäärien suhteen.

VE2:ssä maksu- ja taksarakenteen muutokset on määrä toteuttaa siten, että uuden jätevedenpuhdistamon investoinnin aiheuttama vuosien 2024 - 2025 negatiivinen TIR saadaan katettua vuoden 2050 loppuun mennessä eli uuden jätevedenpuhdistamon 25 vuoden laskennallisen käyttöiän aikana. Ylimääräinen rahoitustarve Pudasjärven kaupungilta on vuosille 2024 - 2025, jonka vesihuoltolaitos pystyy maksamaan kokonaan takaisin pienillä vuosittaisilla TIR-ylijäämillään vuosina 2026 - 2050.

Syötteen vesihuoltolaitoksen taksarakennetta muutetaan vuosien 2023-2025 aikana siten, että vesihuoltolaitoksen toimintatuottojen osalta saavutetaan perus- ja käyttömaksujen suhde 50/50%, sekä täytetään vesihuoltolain asettama tavoite maksujen kattavuudesta.

Taksatarkastelussa esitetyn VE2 mukaisesti 1.1.2019 taksaan tullaan tekemään seuraavan suuntaiset muutoksen 4-5 erässä vuosien 2023-2025 aikana, huomioiden talouden -ja kustannustason kehitys. Hinnat alv 0%. Summat voivat muuttua toimintaympäristön ja kustannustason muutosten johdosta.

- Jäteveden käyttömaksu alennetaan 3,79 €/m³ → 3,22 €/m³, liikevaihdon vähennys on 109 900 euroa.
- Veden keskimääräinen perusmaksu korotetaan 126,43 €/vuosi → 151,72 €/vuosi, liikevaihdon lisäys on 23 000 euroa.
- Jäteveden keskimääräinen perusmaksu korotetaan 28,64 €/vuosi → 100,24 €/vuosi, liikevaihdon lisäys on 68 700 euroa.
- Veden keskimääräinen liittymismaksu korotetaan 3091 €/liittymä → 3 400 €/liittymä, liikevaihdon lisäys on 6 200 euroa.
- Jäteveden keskimääräinen liittymismaksu korotetaan 4 637 €/liittymä → 5564 €/liittymä, liikevaihdon lisäys on 18 500 euroa.

- Talous- ja jäteveden perusmaksumuutokset tarkastetaan tilanteen mukaan.

Ensimmäisellä muutoksella jäteveden perusmaksuja esitetään korotettavaksi 50%.

Jäteveden käyttömaksuja alennetaan 5%, nykyisestä 4,70€/m³ -> 4,46€/m³ (alv.24%).

Jäteveden perusmaksun 50% korotuksen keskimäärinen kustannusvaikutus asiakkaalle maksuluokasta riippuen, 1.5.2023 alkaen.

Vapaa-ajan asunnot	Perusmaksu nykyinen	Perusmaksu korotus 50%	Vaikutus asiakkaalle vuodessa
Maksuluokka	Alv 24%	Alv 24%	Alv 24%
Maksuluokka 1 0-80m ²	28,01 €	42,02 €	14,01 €
Maksuluokka 2 81-120m ²	33,46 €	50,19 €	16,73 €
Maksuluokka 3 121-150m ²	46,77 €	70,16 €	23,39 €
Maksuluokka 4 151-200m ²	60,19 €	90,29 €	30,10 €
Omakotitalot	Perusmaksu nykyinen	Perusmaksu korotus 50%	Vaikutus asiakkaalle vuodessa
Maksuluokka	Alv24%	Alv 24%	Alv24%
Maksuluokka 1 0-80 m ²	14,02 €	21,03 €	7,01
Maksuluokka 2 81-120m ²	16,70 €	25,05 €	8,35
Maksuluokka 3 121-150m ²	23,40 €	35,10 €	11,7
Maksuluokka 4 151-200m ²	30,01 €	45,02 €	15,01

Hallintosäännön 67 § mukaan Kaupunginhallitus päättää tarkemmin maksujen perusteista ja euromääristä. Kaupunginhallitus voi siirtää maksuista päättämiseen liittyvää toimivaltaansa alaiselleen viranomaiselle.

Kaupunginjohtajan esitys Kaupunginhallitus;
1) päättää muuttaa Syötteen vesihuoltolaitoksen taksarakennetta ja toimintatuottojen kertymää hinnanmuutoksilla, tavoitteeseen perusmaksut 50% ja käyttömaksut 50%, aikavälillä 2023-2025.
2) päättää voimassaoleviin taksoihin seuraavat muutokset 1.5.2023 alkaen.
- jäteveden perusmaksuja korotetaan 50%
- jäteveden käyttömaksuja alennetaan 5%
3) päättää valtuuttaa teknisen johtajan päättämään seuraavat taksarakenteen hinnanmuutokset, kohdan 1 periaatteiden ja aikataulun mukaisesti.

Kaupunginjohtajan muutettu esitys:

Kaupunginhallitus;
1) päättää muuttaa Syötteen vesihuoltolaitoksen taksarakennetta ja toimintatuottojen kertymää hinnanmuutoksilla, tavoitteeseen perusmaksut 50% ja käyttömaksut 50%, aikavälillä 2023-2025.
2) päättää voimassaoleviin taksoihin seuraavat muutokset 1.5.2023 alkaen.
- jäteveden perusmaksuja korotetaan 50%
- jäteveden käyttömaksuja alennetaan 5%
3) päättää valtuuttaa teknisen johtajan päättämään seuraavat taksarakenteen hinnanmuutokset, kohdan 1 periaatteiden ja aikataulun mukaisesti niin, että päästään VE1-mukaiseen maksukertymään.

Päätös

Muutettu esitys hyväksyttiin.

Asiaa kävi esittelemässä tekninen johtaja Janne Karhu.